

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cursus Biennalis Studii Canonici, Sive Succincta Et
Methodica Sacrorum Canonum Explanatio**

Engelhard, Johann Martin

Moguntiae, 1700

Titulus IV. De Clericis non residentibus in Ecclesia vel præbendâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63255](#)

dit ex incompossibilitate statūs clericalis cùm maritali, quæ ex matrimonio invalido nequaquam oritur.

QUÆRES 4. An Clericus minorista conjugatus gaudeat saltem privilegiis Clericorum? Respond. Si contraxerit cum una eaque Virgine, si deferat habitum & tonsuram clericalem, arque insuper (ut Concil. Trid. sess. 27. cap. 6. de reform. Specialiter requirit) alicujus ecclesiæ Ministerio ab Episcopo deputatus fuerit, privilegiis Canonis perinde ut alii Clerici gaudet, fori autem privilegio gaudet soluāmodò in Causis Criminalibus, ita ut in his sive Civiliter sive Criminaliter agatur ad iudicium sacerdotiale trahi nequeat. *cap. un. h. t. in 6.*

TITULUS IV.

De

Clericis non residentibus in Ecclesia
vel præbendâ.

QUÆRES 1. Quid sit residentia, & quam ad eam obligentur? Respond. Est mansio sive assiduitas commorationis in ecclesiâ vel loco beneficii causa servitii Ecclesiastici personaliter præstandi, ad quam non sufficit sola præsentia in loco beneficii sed & præsentia in ecclesia & persolutio divini officii, ad residendum obligantur imprimis omnes beneficium curatum habentes, quales sunt Episcopi, Abbates, Parochi, & quicunque dignitatem, personatum vel officium obtinentes, *cap. 2. h. t. & Trid. sess. 23. cap. 1. de reform. dein Canon.*

nonici Cathedralium & Collegiarum Ecclesiarum
 cap. i. b. t. Trident. sess. 24. c. 12. de reform. Denique
 spectato Jure communni omnes Clerici beneficia eti-
 am simplicia obtinentes. cap. 2. § 6. b. t. Dixi spe-
 cialiter Jure, quia universalis consuetudo passim ob-
 tinuit, ut in multis hujusmodi beneficiis non resi-
 deatur, sed beneficiatus ad aliqua sacra hebdoma-
 tam vel per se, vel per alium legenda, obligetur;
 an vero obligatio residendi ex jure positivo huma-
 no, an vero ex divino proveniat, controversia est
 inter doctores; & quidem quoad beneficiatos simpli-
 ces difficultas non est; omnes enim convenient, eos
 ad residendum jure tantum positivo obligari; quæ-
 stio igitur tota est de Residentiâ Episcoporum, Pa-
 rochorum, aliorumque curatorum; hos ad resi-
 dendum Iure tantum humano obligari defendit
 Caterin. in apolog. de resident. Contra foton ex qua-
 druplici ratione; 1. quod de hac obligatione nul-
 lus sit textus in S. Scriptura. 2. Quod dicæceses &
 parochiæ institutæ non sint à Christo, sed ab ec-
 clesiâ, quæ proinde obligationem uni impositam
 alteri committere poterit. 3. Quod obligatio re-
 sidendi personaliter, secundum Navarram possit tol-
 li per consuetudinem quam tamen præcepta Iuris di-
 vini tolli non posse manifestum est. 4. Quod in
 Iure divino Papa per se dispensare non possit, cum
 tamen dispensem quotidiè in Residentiâ; sed his rati-
 onibus non obstantibus tenenda est communis sen-
 tentia, asserens obligationem hanc esse Juris divi-
 ni, quam tenent Barbosa de off. episc. alleg. § 2. § Fa-
 gna. in cap. ex parte b. t. num. 25. eamque sic probant,
 ex Tridentino: præcepto divino mandatum est o-
 mnibus uram animarum habentibus oves suas

agnoscere; pro iis sacrificia offerre, verbum divinum prædicare, sacramenta administrare, populum verbo & exemplo pascere, *Trid. sess. 23. c. 4. de reform.* quod ipsum desumitur ex *Prov. cap. 27. Joan 10. 8*
21. Actor. 20. 1. Tim. 3. 2. Tim. 4. Tit. 2. Ec. Sed haec omnia implere non possunt, qui gregi suo non invigilant, nec assistunt, sed tanquam mercenarii oves deserunt, verba sunt Concilii; Ergo si ad haec præstanta ex Iure Divino tenentur, etiam ad residentiam eodem Iure obligantur. Ad rationes in contrarium allatas respondent, ad primam quidem, et si Sacr. Scriptura expressis verbis non dicat, Episcopi residant, id tamen innuit verbis æqui pertinentibus. Secundam sic solvunt; Esto distinctio Episcopatum & Parochium Ecclesiæ commissarum, eorum tamen unctione à Christo processit, cum non homo sed Spiritus S. posuerit Episcopos regere Ecclesiam DEI, *Acto. 20.* Ad tertiam respondent falsum esse obligationem hanc per contrarium consuetudinem tolli posse, cum ejusmodi consuetudo etiam immemorialis pro corruptelâ habeatur. *Trident. cit. loc.* Nec vim habet ratio quarta. Pontifex enim propriè non dispensat, sed declarat Jus Divinum tali casu ob rationes & motiva gravia non obligare, uti facere solet in votis & juramentis, in quibus dispensat, non obstante quod Iuris divini sit eorum obligatio.

QUÆRES 2. Quæ sint causæ excusantes residentiam, & quæ pœna non residentium? Resp. 1. Archi-Episcopi, Episcopi & probabiliter etiam alii Prælati habentes Jurisdictionem quasi Episcopalem, ex æqua causa, imò ut volunt aliqui, solius etiam hæc nesciæ recreationis gratiâ ab Ecclesiis suis quotannis

annis abesse possunt duobus vel ad summum tribus
mensibus, ultrà quod tempus si absuerint præter-
reatum peccati mortalis, pro rata temporis fructus
amittunt. *Trid. sess. 6. c. 1. de reform.* quos proinde
vel fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus loci vel alteri
causæ piæ applicari jubet, *Trid. sess. 23. cit.* *Resp. 2.*
Parochi aliique curati ad summum per duos menses
de licentia ordinarii propositâ rationabili causâ à
Parochiis suis abesse possunt; quòd si sine gravi
Causa & non petitâ prius ab ordinario licentiâ di-
scesserint, pro rata temporis similiter fructus amit-
tunt, ut. *Trid. sess. 23.* statuit. *Resp. 3.* Canonicis, ali-
isque habentibus præbendas in Ecclesiis Cathedra-
libus vel collegiatis à Tridentino permissa est absen-
tia trium mensium, nisi tamen longiorem residenti-
am exigant statuta capitularia quibus à Concilio
derogatum non est; quod si ultra emanserint, p:imo
anno media parte fructuum, poste à autem omnibus
fructibus privantur. Quod intelligendum est si si-
ne legitima causa longius absuerint; causæ autem
legitimæ à *Trident. cit. sess. 21.* quatuor referuntur.
1. Est Christiana charitas, si v. gr. Episcopus vel
Parochus, ad componendam pacem, ad sedandas
graves inimicitias ab ecclesiis suis discedant, mo-
dò tamen eorum absentia ovibus propriis non no-
ceat, quibus ex dupli titulo, charitatis nimir. &
justitiæ succurrere tenentur. 2. Est charitas urgens
sui ipsius, v. gr. infirmitas corporalis, vel inimici-
tia capitalis cum Domino loci, vel insidiæ ab infe-
stâ plebe Pastori suo structæ. Tertia est obedien-
tia, debita, v. gr. Si absit mandato sedis Aposto-
licæ, tales enim cùm ecclesiæ universalì serviant pro
præsentibus habentur. 4ta denique est evidens

T s

ut li-

utilitas Ecclesiæ , v. gr. si Episcopus vel Paro-
chus ad defendenda Ecclesiæ suæ jura discedat;
ad quam referuntur etiam studia, dum *capitulum s-
nale* de Magistris, Clericis permittit, ut, si habiles
sint in Theologiâ vel Jure quinquennio studeant, &
interea beneficiorum suorum fructus percipere pos-
sint, videatur Bulla Pii IV. de residentia Episco-
pali publicata Romæ 13. Septembr. 1560. & incipit
de salute gregis. & Bulla Pii V. edita Romæ 15. Junii,
1568. quæ incipit. *cupientes.*

QUÆRES 3. An qui excusati sunt à resi-
dentia quoad fructus præbendales, percipere etiam
possint distributiones quotidianas? Huic Quæsti-
oni priusquam respondeam, sciendum est, distribu-
tiones duplicis esse generis; quædam percipiuntur
loco præbendarum, ut sit in Ecclesiis quæ non ha-
bent præbendas distinctas, sed proventus commu-
nes, ex quibus singulis canoniciis certa portio
singulis diebus, septimanis, mensibus vel annis assi-
gnatur, etiam quandò divinis non intersunt; &
tales distributiones pro veris præbendis habentur,
qui alia canonica esset sine præbendâ, & benefici-
um sine fructibus, quod implicat, Aliæ verò distri-
butione propriè dictæ & à præbendis distinctæ sunt
portiones, quæ præter fructus præbendales, quoti-
die distribui solent illis tantum clericis, qui statu-
tis horis divino officio intersunt, quæ *in cap.un.b.
t. in 6.* Virtualia vocantur; & de his ultimis pro-
cedit quæstio, ad quam proinde Respond. licet ij
qui ex justa causa non resident, fructus præbenda-
les sive grossos percipient, distributiones tamen
amittunt. Trident. sess. 24 c. 12. de reform. quæ non
debentur, nisi qui horis d. vinis intersunt, vel ex
justa

justa causa interesse nequeunt, quarum sunt duæ cit.
cap. un. scil. infirmitas, & evidens utilitas non pri-
vata, sed ipsius Ecclesiæ.

QUÆRES 4. Quo ordine contra non re-
sidentes sit procedendum? Respond. Qui sine justa
causa absunt, monendi sunt per superiorem, ut ad
beneficia sua redeant; si intuâ præfixum sibi termi-
num congruum non redierint, privandi & alii eo-
rum loco eligendi sunt cap. 8. 9. ¶ ult. b.t. idque ap-
pellatione remota cap. 4. ¶ 6. b.t. in 6. quod si vero
nesciatur ubi terrarum Clericus degat, tribus edi-
tis publicis Ecclesiæ ejus valuis affigendis citandus
& evocandus est, quisi intra 6. menses à die ultimi
decreti, non revertatur, beneficio privetur, cap. 1.
¶ 11. b.t.

TITULUS V.

De

Præbendis & dignitatibus.

QUÆRES 1. Quid sit beneficium? Respond.
Est jus percipiendi fructus, sive redditus
ecclesiasticos ratione officii vel servitij, spi-
ritualis auctoritate ecclesiastica constituti; præben-
da autem licet b.t. Generaliter pro omni beneficio
sumatur significat certam portionem fructuum &
proventuum Ecclesiastorum, quæ cuique benefici-
ato quotannis assignari solet. cap. 9. de confis. ¶
cap. 9. b.t. ex quo patet tria in omni beneficio ec-
clesiastico distinguenda esse; primò officium, sive
ipsa obligatio quâ quis tenetur spiritualem aliquam
functionem obire, v.gr. sacramenta administrare,

T 6

horas